

Za odmor od rada: o slici, objektu i praznini

Mateo Sito nam se na izložbi *Za odmor od radova* (Galerija Karas, 2025.) predstavlja s dvjema precizno artikuliranim cjelinama. Prva cjelina izložbe, istoimenog naziva *Za odmor od radova*, sastoji se od više objekata kreiranih 2024. godine: umjetnikovog štafelaja na kojem je intervenirao drvorezačkim dlijetima, triju stolica i pet slika-objekata nastalih transformacijom drvenih artefakata. Druga cjelina, pod nazivom *Kome smeta šuma starog hrasta* (2024.), sastoji se od triju ulja na drvenoj ploči različitih veličina te dokumentacijske fotografije. Sito nam se u svom autoironičnom *životopisu*, koji je i referentna točka prve izložbene cjeline, predstavlja imenom i prezimenom te navodi kako je pored nas njegov štafelaj. Potom manifestno izjavljuje: „U svojim radovima istražujem segmente štafelajnog i zidnog slikarstva (štafelaj i zid).“ Umjetnik nas ovakvim dosljednim navođenjem odnosno ciničnom parafrazom papagajskog iskaza, koji se često može čuti kod sljedbenika anakronog koncepta slikarstva kao identifikacija s time čime se oni bave, suočava s osnovnim postulatima prostora slikarskog rada. A to su zamišljeni zid prostorije u kojoj umjetnik radi, koji se u ovom slučaju pretvara u zid Galerije Karas, štafelaj, tri stolice i ostaci stolica pretvorenih u slike-objekte. Sito pretvara predmete i zid u umjetničko djelo, preispitujući ideje *ready madea*, aproprijacije i antimuzejske prakse. Baš poput Vladimira Dodiga Trokuta, Sito transformira i alkemizira svakodnevne i odbačene predmete. Intervencija bojom ili gravurom ne estetizira predmet, već ga pretvara u Sitov asketski/reducirani imaginarij. Rad koji izlaže unutar druge cjeline (ulja na dasci *Polje prvo*, *Polje drugo* i *Polje treće*) nastao je na temelju fotografije snimljene u Slavoniji u studenom 2023. godine, na mjestu na kojem je, kako Sito navodi, „ne tako davno bila šuma, a sada je svježe izorana njiva“. Ovim se radom Sito referira na korištenje organskih materijala ali i materičnosti u medijskim eksperimentima Anselma Kiefera, na način da lazurnim nanosima koristi teksturu samog drva ili je pretvara u dio kompozicije. Godovi i čvorovi drveta tako reprezentiraju samo njivu, dok

GALERIJA KARAS

su krajobraz u daljini i uzak prostor neba naslikani (*Polje prvo* i *Polje drugo*). U slučaju *Polja trećeg* više ne postoji horizont, Sito je gravirao izgorjelo drvo referirajući se tako samo na oranicu, odnosno na šumu koja je nestala. Ove tri slike Sito nadopunjuje printom dokumentacijske fotografije stvarne oranice. Faktografske, baš poput lovačke fotografije, ogoljele od svake interpretacije.

Sito u svom *statementu* prve cjeline izložbe (koji možemo primijeniti na cjelokupan izložbeni projekt u Karasu) navodi kako se odbacivanjem slikarstva oslobađa „prostor bijelom zidu za odmor vizualnih osjetila te obnovljenim crnim stolcima za fizički odmor“. Ne samo zidovi već i prostor općenito jest taj koji bi se ponekad trebao odmoriti od umjetničkog rada. Isto tako se i umjetnik odmara od vlastitog rada, onoga što u mediju slikarstva ostavlja ili kreira na zidu i što je prije stajalo na štafelaju. Tek kad se otvori prostor praznine postavlja se pitanje što to uistinu rad jest, a što odmor jest. Kako to u studiji *Ukidanje rada* (1985.) zaključuje Bob Black: „Slobodno vrijeme najvećim dijelom koristimo da bismo se pripremili za posao, otišli tamo, vratili se kući i onda se oporavljali od njega. Slobodno vrijeme je eufemizam za poseban oblik rada...“ Po Blacku će ukidanjem striktnog koncepta rada čitav život postati igra, odnosno svijet igara, referirajući se terminom igre dijelom i na umjetničko stvaranje. Godine 1985., kad je taj tekst prvi put objavljen, umjetničko se stvaranje moglo romantizirati i promatrati izvan dominantnih ekonomskih hegemonija. Danas više ne. Ono što Sito čini jest to da svoje radno/slobodno vrijeme i slobodno vrijeme zida i štafelaja ponovo pretvara u igru. Izmješta ih iz okvira viđenja svijeta, iz obrazovnog sustava u kojem još uvijek uči i umjetničke scene u koju ulazi. Na taj način proširuje i naše horizonte. Tamo gdje šuma nije posječena pogled uvijek stremlji prema nebu.

Josip Zanki

GALERIJA KARAS